

Щ Сили
територіальної
оборони

ЯК ВБЕРЕГТИСЬ ВІД ВОРОЖОГО СНАЙПЕРА ПОРАДИ ПІХОТИНЦЮ

Щ Сили
територіальної
оборони

ЯК ВБЕРЕГТИСЬ ВІД ВОРОЖОГО СНАЙПЕРА ПОРАДИ ПІХОТИНЦЮ

Посібник створено Командуванням
Сил територіальної оборони ЗСУ

Якщо ви маєте унікальний досвід,
який може бути корисним іншим бійцям,
звертайтеся до нас:

телефон: + 38 066 248 10 47 (Signal)
електронна пошта: tsyvdtfd@gmail.com

Довідник
командира
Сил ТрО

Як вберегтися
від ворожих дронів

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2. Що треба знати про снайперів	5
3. Правила переміщення	9
4. Маскування	10
5. Захисна поведінка	11
6. Активний захист	12
7. У разі атаки снайпера	14

ВСТУП

Всі розуміють небезпеку, яку становить снайпер — один його влучний постріл може змінити хід бою. Протидія снайперам — завжди серйозний виклик для командира.

Ці стрільці завдають болючих втрат підрозділу, а виявити їх дуже складно. Попри це снайпери також мають слабкі сторони, що роблять їх вразливими. Досвідчені воїни знають безліч способів «контрснайперської» боротьби.

В цьому poradнику ми розкажемо не тільки про те, як не стати мішенню для снайпера, але й поділимося рекомендаціями як завдати йому серйозних проблем.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО СНАЙПЕРІВ

Пам'ятайте, що снайпери не розміщують вогневі позиції біля помітних орієнтирів (наприклад, біля одиноких дерев або будинків), оскільки за такими об'єктами спостерігають в першу чергу.

Зона ефективної роботи снайпера залежить від місцевості. На відкритій місцевості снайпер може працювати на відстані від трьохсот метрів до півтора кілометра, у місті — до кілометра.

Враховуйте, що досвідчений снайпер швидше за все **не буде** облаштовувати позицію там, звідки зручно стріляти — **це занадто очевидно і тому небезпечно**. Наприклад, йому не вигідно знаходитись над рівними лініями (рисунок 1), де силует стрільця чітко виділяється: над бруствером, над насипом, над кладкою, над підвіконням, над верхнім краєм даху.

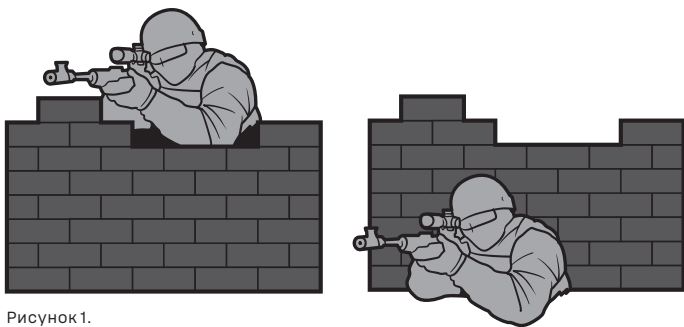

Рисунок 1.

Позиція снайпера найпевніше буде перед височиною (перед схилом, перед насипом, перед надбудовою) або у затемненому місці (якщо йдеться про приміщення). Приклад на рисунку 1. Також **снайпери часто обирають позиції, перед якими росте чагарник** або низькорослі дерева. Тоді стрілець не привертає уваги та може залишатись непомітним навіть після пострілу.

В містах дуже часто снайперські позиції облаштовують у будівлях «другої лінії», у глибині приміщення навпроти вікна (снайпер може стріляти крізь отвір до 10 см). Приклад такої позиції на рисунку 2.

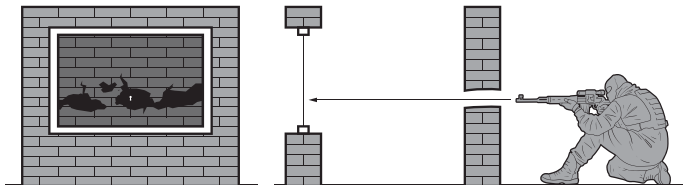

Рисунок 2.

Важливий критерій, якого дотримується снайпер, вибираючи позицію – можливість покинути її тихо, непомітно і швидко. Для цього підходять **будівлі, складки місцевості, по яких можна приховано пересуватись**, або територія з густою рослинністю.

Снайпер завжди готує більше ніж одну позицію, а якщо має достатньо часу – створює ще й хибні.

В умовах інтенсивних міських боїв снайпери вкрай рідко облаштовують позиції «на висоті» – наприклад, на верхніх поверхах будинків, які добре прострілюються. Натомість обирають безпечніші та надійніші місця «унизу». Втім, не треба забувати, що й серед ворожих снайперів бувають новачки. Тому перевіряти треба всі об'єкти, де потенційно може бути снайперська засідка. Навіть дерева.

Найчастіше снайпер переміщується тоді, коли спостерігати за місцевістю найскладніше – **в сутінках або під час артилерійського обстрілу**. В такі моменти особовий склад відволікається, ховається, втрачає пильність або взагалі не веде спостереження.

Також снайпери вміло використовують складні погодні умови: дощ, снігопад, сильний вітер. В таку погоду снайпера важко побачити, а сам він може пересуватись, не виказуючи себе ні рухом, ні звуком.

Часто, перед тим, як працювати по ваших позиціях, снайпер досить довго за ними спостерігає. Він вивчає розпорядок, обладнання позицій, розташування важливих об'єктів (обладнання, кулеметних розрахунків, місце роботи зв'язківців). Згодом снайпер визначає, яка ціль для нього найпріоритетніша.

Досвідчений снайпер часто стріляє в той самий момент, **коли чути звуки інших пострілів з кулемета, міномета чи танка**. Вони приховують звук його власного пострілу. Отже, коли чуєте «виходи», які начебто вас не стосуються, втрачати пильність все одно не слід. **Відмовтесь від неприхованих пересувань та уважніше спостерігайте за небезпечними ділянками.**

Бувають випадки, коли снайпер діє не сам, а з групою прикриття. Її склад, завдання та місце розташування можуть бути різними. Наприклад, група може складатись з кількох стрільців та одного гранатометника. Їхнім завданням буде прикрити снайпера, якщо того виявили. Це треба враховувати, коли збираєтесь уразити позицію снайпера.

ЗАЗВИЧАЙ СНАЙПЕР ОБИРАЄ НАЙВАЖЛИВІШІ ЦІЛІ.

Це можуть бути:

- командири та офіцери;
- інші снайпери (їх він визначає за професійним маскувальним одягом, спеціальним та незвичайним озброєнням);
- кулеметники, гранатометники, бойові розрахунки та оператори ПТУР, ПЗРК;
- оператори БПЛА.
- сапери-інженери.

Об'єкти, що допомагають снайперу знайти ціль:

- старлінки та антени («отже, там вузол зв'язку або штаб»);
- скупчення автівок («імовірно, там розташування підрозділу або штаб, в якому відбувається нарада»);
- кухня та всі інші місця потенційного скупчення особового складу.

Снайпери не змінюють позиції за чітким правилом. Хтось переміщується після кількох пострілів. Інші перебувають на позиції стільки, скільки це безпечно для них, або так довго, як цього вимагає завдання. Тому не варто думати, що з одного напрямку стрілятимуть тільки раз.

Залишаючи позицію, снайпер заміновує її та підходить до неї. Для цього заздалегідь готує шляхи прихованого відходу, які прикриває, встановлюючи розтяжки або міни направленої дії з електродетонатором. Якщо позицію снайпера викрили або виявили шляхи відходу, вибухи мін затримують противника, а йому самому це дозволяє відірватися від переслідувачів.

ПРАВИЛА ПЕРЕМІЩЕННЯ

Всі переміщення (особливо захід та вихід з позицій) потрібно ретельно планувати. Використовуйте засоби індивідуального маскування. Під час руху занижуйте силует — пригинайтесь.

Використовуйте маршрути пересування, які важко помітити з ворожих позицій та дронів (траншеї, кущі, проломи в стінах, природні або штучні загородження). Уникайте відкритого простору та перехресть. **В міській забудові намагайтесь рухатись крізь проломи в стінах.** Тільки якщо це неможливо — рухайтесь попід стінами будівель, бажано в тіні. **Уникайте освітлених місць.**

Краще уникати зайвих рухів. Навіть якщо у вас замасковані позиції та підходящий камуфляж, рух може привернути увагу ворога. Втім, якщо снайпер веде вогонь, завмирати чи залягати не можна. Швидко переміщуйтесь до укриття, постійно змінюючи напрям та темп руху. Влучити в таку мішень з великої відстані вкрай важко. Всі переміщення на відкритих ділянках мають бути максимально швидкими.

Пересуваючись у складі групи, **уникайте однакового темпу та рівної відстані один від одного.** Це зробить ваш рух не таким передбачуваним.

Якщо здійснюєте переміщення на вантажівках або в пікапах, використовуйте накриття і тенти.

Для спостереження вночі снайпери використовують тепловізори, тому ховатись від них просто в листі чи в траві марно. Враховуйте погодні умови та час доби. Наприклад, снайперу буде значно важче працювати по підрозділу, який здійснює маневр в сутінках або за сильного вітру.

МАСКУВАННЯ

Використовуйте камуфляж, який відповідає місцевості. Вашого «пікселя» чи «мультикаму» не завжди буде достатньо для надійного маскуванню. Додатково використовуйте те, що у вас під рукою, наприклад, багно, гілки, траву. Передусім треба замаскувати каску, адже голова — це найвища точка тіла, яку буде видно, навіть якщо ви сидите в траві. Накрийте її кавером, або сіткою, до яких можна кріпити гілки, або траву. В умовах міста посипте її цегляним чи бетонним пилом.

В будівлях не підходьте близько до вікон та дір у стінах. Якщо попереду вікно, то за спиною не повинно бути іншого вікна чи відкритих дверей. Інакше ваш силует буде легко побачити. Завжди контролюйте тло позаду. Темний одяг на тлі побілених стін вас одразу викаже. В містах краще вести спостереження не крізь вікно, а крізь спеціально зроблені отвори в стінах.

За можливості завішуйте отвори у «своїй» будівлі тканиною або плівкою. Всі проходи між позиціями, вікна, бійниці, щілини, отвори, крізь які ви спостерігаєте, мають бути закриті (ковдрами, сітками, тканиною, фанерою). Це ускладнить вороже спостереження за вами.

ЗАХИСНА ПОВЕДІНКА

Якщо ви не пересуваєтесь, перебувайте у прихованому місці.

Не збирайтесь групами. Роззосереджуйтеся під час руху. При стрільбі по групових цілях (особливо з безшумної зброї) снайпер першим пострілом уразить того, хто йде останнім або перебуває поза групою. Це для того, щоб інші не відразу зрозуміли, що відбувається і не сховались.

Всі ознаки пріоритетної цілі слід приховати та замаскувати. Відкрите перевантаження, вивантаження, перенесення зброї або обладнання небезпечно. Командир на позиції не повинен виказувати свого звання чи посади ані поведінкою, ані зовнішнім виглядом. Наприклад, не повинен мати охайніший одяг, «старші» погони або пістолет. Також з ним не повинно бути супроводу.

Уникайте сталого розкладу дій чи регулярної рутини. Зробіть усе, щоб ваші дії було складно передбачити. Не варто проводити наради, харчуватися, змінювати бійців на спостережних постах, підвозити БК, воду чи їжу в один час. За умов постійного ворожого спостереження це зробить вас вразливими. Те саме стосується довготривалого розміщення розрахунків (кулеметних, ПТРК, АГС) на одних позиціях. Ворог з часом їх виявить.

Не нехуйте засобами особистого захисту. Шолом, «броя», балістичні пакети – все це має бути вдягнуто на позиціях попри спеку, незручність та втому. Так, це не завжди зупинить кулю снайпера, але точно зменшить важкість поранення.

Створюйте перешкоди для прицілювання снайпера – бруствер, бетонні блоки, мішки з піском, маски з сіток. Майларові накидки, ковдри з фольги, навіть звичайна мішковина заважають спостерігати за вами в тепловізор. Надягайте їх, якщо пересуваєтесь вночі та маскуйте ними (або карематами) щілини на позиціях.

Щоб влучно стріляти снайпер орієнтується на певні речі, за якими можна визначити напрямок та силу вітру. Це може бути будь-що, що вільно висить: гілки дерев, листя, трава, шматок тканини. **Приберіть або зафіксуйте все, що рухається під дією вітру.**

АКТИВНИЙ ЗАХИСТ

За можливості обстежуйте та міняйте місця, які можуть бути використані для спостереження за вашими позиціями, та підходи до них.

Визначте за допомогою «Кропиви» та карти висот ті точки, з яких добре видно ваші позиції та спостерігайте за ними. Їх зазвичай не так багато.

Спостерігайте за місцевістю, шукайте снайперів. Ключове завдання спостерігачів – виявити позиції снайпера або його переміщення. Це завдання для бійців спостережних постів. Необхідно вести **постійне спостереження за потенційними снайперськими позиціями**.

Група спостереження повинна вести журнал. Це дозволить порівнювати записи та помічати зміни на місцевості або у діях ворога. Будь-які зміни можуть свідчити про те, що снайпер або його група підтримки розпочали підготовку позицій.

Пам'ятайте, що найперше снайпера виказує рух. **Попри маскування, рухомий об'єкт можна помітити**. Саме тому, снайпери довго навчаються пересуватися повільно та непомітно.

Подбайте, щоб команда спостерігачів мала оптичні прилади, прилади нічного бачення та тепловізори. Не завадить перископ, який допоможе вести спостереження вдень з укриття. Разом з тим, тепловізор «не бачить» людину за стіною, склом, ковдрою та «погано бачить» того, хто перебуває за сіткою, листям, травою. Враховуйте це як спостерігач та використовуйте, якщо ховаєтесь самі.

Подбайте про зір спостерігачів. Тривале використання оптичних приладів, особливо тепловізорів, негативно впливає на очі. Саме тому бійців на позиції має бути достатньо, щоб проводити постійну заміну. Іноді спостерігачів з оптичними приладами (в тому числі з біноклями) ворог атакує лазерним променем. Подбайте про захисні окуляри або протилазерні фільтри.

Набагато краще спостерігати за допомогою відеокамери, **яка віддалена від спостерігача** та підключена до екрану. Це дозволяє моніторити місцевість, перебуваючи в укритті.

Рисунок 3.

Тепловізор можна також під'єднати до телефона або планшета за допомогою спеціального дроту (рисунок 3). Це дозволить бійцю спостерігати, перебуваючи в безпечному місці та уникати зайвого навантаження для очей. Крім того, це дасть можливість фіксувати спостереження на фото та відео.

Можна також використовувати фотоапарат з хорошим зумом для зйомок сектору, за яким ведеться спостереження. Це дозволяє накопичувати матеріал та аналізувати зміни. Зум дозволяє збільшити зображення об'єкту, який треба роздивитись.

Будьте обережні з приладами нічного бачення — вони можуть бути помітними в інші аналогічні прилади. Тому не варто в такий спосіб довго роздивлятись місцевість. Краще швидко сканувати з деякою періодичністю і щоразу з нових позицій. Відводити очі від окуляра приладу до того, як він

вимкнеться не рекомендується — **відблиск окуляра, увімкненого приладу може виказати спостерігача.**

Забезпечте постійну ротацію особового складу на постах, який веде спостереження — зберігати пильність довгий час дуже важко. Водночас працювати повинні ті, хто знає місцевість. Вони швидше помічають зміни. Створіть відокремлені групи, які будуть задіяні лише на одному напрямку.

Використовуйте аеророзвідку. Дрони дозволяють досягти точок спостереження, які недоступні людині, та вивчити підозрілий сектор, або об'єкт під різними кутами. Постійне спостереження за однією місцевістю та подальший аналіз отриманого матеріалу дозволяє побачити найменші зміни, наслідки пересувань та діяльності з облаштування позицій. Якщо підозрюєте, що на вашій ділянці, або маршруті може бути снайпер, додайте постійне сканування (в різний час доби) за допомогою коптерів.

Якщо снайпера виявлено, треба негайно доповісти командиру та отримати від нього дозвіл на знищення. Якщо позицію снайпера виявлено під час наступу, або він працює у «сірій зоні», можна розглянути варіант висування штурмової групи, яка ліквідує його або змусить покинути позицію.

У РАЗІ АТАКИ СНАЙПЕРА

Ретельно вивчіть наслідки обстрілів, влучання в техніку та в обладнання. Дослідіть поранення бійців. З'ясуйте якомога більше фактів, що дозволять вам знайти снайпера: час, можливі напрямки з яких вели вогонь, отвори від влучання куль.

Співпрацюйте зі снайперами свого підрозділу та приданих сил або підрозділів, які працюють на позиціях поряд. Саме снайпери — **найкращі знавці контрснайперської боротьби**. Тому за можливості залучайте їх до роботи на вашій ділянці. Вони мають відповідну підготовку, обладнання, досвід та знають як облаштувати ваші позиції і як облаштовані позиції ворожого снайпера.

Якщо вдалося визначити ділянку, де перебуває снайпер, який обстрілює ваш підрозділ, командир може прийняти рішення про подавлення його вогнем. Найкраще — скорегувати вогонь артилерії, танка та мінометів на цю ділянку. У випадку якщо така підтримка недоступна, слід використати для цього всю доступну зброю, що має підходящу дальність стрільби. **Щільний вогонь з АГС, гранатометів та крупнокаліберних кулеметів може змусити снайпера відійти заздалегідь підготовленим маршрутом.** Також можна використати ПТУР, якщо є достатньо зарядів. Витратити ресурс та стріляти з автоматів та ручних кулеметів недоцільно.

Можна профілактично прострілювати небезпечні ділянки (посадки, вікна), що зробить їх незручними для снайпера. **Разом з тим така «профілактична робота» має бути ретельно організованою та узгодженою, вона не повинна викривати важливі вогневі позиції та виснажувати боєкомплект.** Для стрільби найкраще використовувати АГС та крупнокаліберний кулемет, встановлений на транспортні засоби.

Використання димових шашок та димових гранат дозволяє швидко прикрити позиції та пересування, особливо в екстрених ситуаціях. Якщо немає можливості спостерігати, снайпер не стріляє. Чим ближче до позиції снайпера розташоване джерело диму, то кращий ефект від маскуванню. Якщо димів не вистачає, можна підпалити покрішки (якщо є). Разом з тим слід враховувати, що на дим можуть навестися ворожі міномети. Суттєвою перешкодою для такого маскуванню будуть погані погодні умови — дощ та особливо вітер. Також візьміть до уваги, що навіть крізь дим вас можуть побачити у тепловізор.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Офіційний сайт Сил ТрО ЗСУ

tro.mil.gov.ua

Рекомендації з інформаційної гігієни:

github.com/sapran/dontclickshit

Інформаційний портал Сил ТрО ЗСУ:

sprotyvg7.com.ua/

Офіційна сторінка Сил ТрО ЗСУ в Facebook:

facebook.com/TerritorialDefenseForces